

EU program razmjene regija bogatih ugljenom

Razmjena između Ida-Virumaa (EE), Sisačko-moslavačke županije (HR) i Zapadne Makedonije (EL)

exchangeEU

Studijski posjet Ida-Virumaa, Estonija

Regija Ida-Virumaa u Estoniji dočekala je delegacije Zapadne Makedonije i Sisačko-moslavačke županije.

Delegati su posjetili nekoliko lokacija, uključujući [avanturistički park Kiviõli](#), koji je izgrađen na odlagalištu industrijskog otpada iz industrije škriljevca. Također su posjetili [Estoniski rudarski muzej i elektrane Estonian Energy-a](#) u **Narvi i Auvereu**. **Predstavnici tvrtke Estonian Energy** su predstavili plan za prelazak s proizvodnje električne energije iz škriljevca na proizvodnju materijala za kemijsku industriju te postizanje ugljične neutralnosti. Na [Fakultetu Virumaa](#) delegati su dobili uvid u istraživačke aktivnosti te suradnju s industrijom. [NPM Silmet](#), prva tvrtka s financiranjem od strane **JTF-a**, predstavila je svoje aktivnosti u Ida-Virumaa. Tijekom posjeta, naglasak je stavljen na važnost povezivanja istraživačkih institucija s industrijom, informacijsko-komunikacijske tehnologije (ICT) i kreativne industrije, te privlačenje mladih ljudi.

Estoniski fond za osiguranje od nezaposlenosti i [Ida-Virumaa centar](#) za strukovno obrazovanje predstavili su svoje programe prekvalifikacije i suradnju s poslodavcima u regiji u razvoju edukacijskog plana i programa obuke. Delegacije su također posjetile [kood/Jõhvi](#), međunarodnu **školu kodiranja** koja pruža napredno obrazovanje, podršku lokalnom poduzetništvu i potiče otvaranje radnih mjesta u regiji.

U razgovoru s predstavnicima [Ida-Viru Enterprise Centera](#) i Ida-Viru Investment Centera istaknuta je važnost aktivnog **sudjelovanja lokalnih i regionalnih vlasti u procesu tranzicije**. Njihova uloga se smatra ključnom u mobiliziranju relevantnih lokalnih i regionalnih dionika, informiranju zajednice o procesima te privlačenju i olakšavanju ulaganja.

Delegacija u Ida-Virumaa (Kiviõli avanturistički park),
fotografija Airis Vesk

Ida-Virumaa, Estonija

Uloge	Regija domaćin
Uključeni glavni dionici	Udruga lokalnih vlasti (IVOL), Ministarstvo financija, Ida-Viru poduzetnički centar, Ida-Viru investicijski centar, Digi i zeleni inovacijski centar VIDRIK, kood/Jõhvi, NPM Silmet, Estonski zavod za rad, Kiviõli Adventure Park, Estonian Energy
Stručno područje	Priprema i koordinacija TJTP-a, regionalni razvoj, poslovni razvoj, istraživanje i visoko obrazovanje, strukovno osposobljavanje

Sisačko-moslavačka županija, Hrvatska

Uloge	Gostujuća regija
Uključeni glavni dionici	Regionalni koordinatorski centar Sisačko-moslavačke županije, Sisačko-moslavačka županija, Regionalna razvojna agencija SI-MO-RA
Stručno područje	Izrada TJTP-a, regionalni razvoj, održivi razvoj, izrada i provedba projekata

Zapadna Makedonija, Grčka

Uloge	Gostujuća regija
Uključeni glavni dionici	Institut za pravедnu tranziciju Grčka (JTIG), Centar za istraživanje i tehnologiju Grčke (CERTH), Grad Grevena, Udruga općina
Stručno područje	Potpoma i promocija aktivnosti pravедne tranzicije, uključivanje općina u proces pravédne tranzicije, regionalni razvoj, energetska tranzicija

Profili regija

Prema pravednom prijelazu s ugljena

Ova razmjena uključuje tri europske regije: Ida-Virumaa (EE), Sisačko-moslavačka županija (HR) i Zapadna Makedonija (EL). Iako se suočavaju s različitim tehnološkim, geografskim i klimatskim uvjetima, sve tri regije dijele zajednički cilj: postupni prelazak s proizvodnje energije i energetski intenzivnih industrija temeljenih na fosilnim gorivima.

IDA-VIRUMAA, ESTONIJA

U TIJEKU

Proces prestanka korištenja ugljena¹

lokacije za proizvodnju nafte iz škriljevca

milijuna € godišnjeg prihoda

zaposlenih radnika u sektoru proizvodnje škriljevca

elektrane u pogonu

rudnika škriljevca

tvornica nafte iz škriljevca i 1 novi rudnik u izgradnji

proizvodnje električne energije iz ugljena¹

Stanje pravedne energetske tranzicije

Estonski sektor proizvodnje škriljevca uglavnom je koncentriran u regiji Ida-Virumaa. 2021. godine ova je regija bila odgovorna za 64% ukupnih emisija stakleničkih plinova u Estoniji. Estonija planira postupno prestati s korištenjem škriljevca u proizvodnji električne energije do 2035. godine, a u proizvodnji energije najkasnije do 2040. godine.

¹ Referentna godina 2021.

SISAČKO-MOSLAVIČKA ŽUPANIJA, HRVATSKA

IŠE SE NE ISKORIŠTAVA

Proces prestanka korištenja ugljena

rudnika ugljenad³

proizvodnje električne energije iz ugljena

BDP-a od energetski intenzivnih industrija

0 zaposlenih u sektoru proizvodnje ugljena²

termoelektrana na ugljen³

Stanje pravedne energetske tranzicije

U 2019. godini, pet energetski intenzivnih industrija smješnih u županiji činile su 25% ukupnih ETS emisija u Hrvatskoj. U 2019., Hrvatska je izradila Scenarij za postizanje klimatske neutralnosti do 2050. godine s ambicioznijim ciljevima u odnosu na trenutne strateške dokumente. 2023. godine bit će izrađen.

² 2325 ljudi zaposleno u energetski intenzivnim industrijama koje koriste fosilna goriva.

³ Jedna termoelektrana (TE) na prirodni plin i loživo ulje i postrojenje za rafineriju nafte.

ZAPADNA MAKEDONIJA, GRČKA

U TIJEKU

Proces prestanka korištenja ugljena

rudnika ugljena

milijuna eura godišnjih prihoda⁴

zaposlenih u sektoru proizvodnje ugljena

Cilj zatvaranja

elektrana na ugljen u izgradnji

elektrana na ugljen u pogonu

udjela u proizvodnji električne energije iz ugljena¹

Stanje pravedne energetske tranzicije

Sektor proizvodnje lignita u Grčkoj uglavnom je koncentriran u regiji Zapadne Makedonije. Tijekom godina, doprinos regije ukupnoj nacionalnoj proizvodnji električne energije smanjen je s oko 50% u 2009. na 15% u 2022. godini zbog smanjenja proizvodnih kapaciteta. Kao dio NECP-a, Grčka je postavila cilj prestanka korištenja lignita do 2028. godine. Ovaj cilj će se postići planiranim prestankom rada elektrana na lignit.

⁴ Referentna godina 2019.

Zajednički izazovi

Regije se suočavaju sa sličnim izazovima:

- Opadajuća industrija fosilnih goriva dovodi do regionalnih slabosti: visoke nezaposlenosti, siromaštva i depopulacije;
- Struktura nezaposlenog stanovništva nije u skladu sa zaht-

jevima tržišta rada (neodgovarajuće kvalifikacije, dobna struktura), posebice u ICT sektoru ili turizmu;

- Razlog zbog čega su regije neprivlačne za zadržavanje ili privlačenje ljudi su nedostatak gospodarskih aktivnosti i prilika.

Teme u fokusu

Ekonomska diversifikacija

Delegacije su predstavile uspješne projekte i planove u sektorima poput ICT-a, industrije, turizma i obrazovanja. Posjeti i prezentacije su pokazali gospodarsku diversifikaciju u turizmu, energetici i industriji. Razgovaralo se o povezivanju znanstvenih institucija s gospodarstvom, s posebnim naglaskom na ICT i kreativne industrije kako bi se privukla mlada populacija.

Prekvalifikacije i usavršavanje

Izaslanstva su razmijenila iskustva o programima prekvalifikacije i socijalnim programima za pružanje potpore radnicima iz sektora rudarstva i industrija s visokim emisijama ugljika, kao i drugim obrazovnim inicijativama za poticanje lokalnog gospodarskog razvoja i privlačenje novih radnika. Istaknut je i razvoj ključnih kompetencija, poput poduzetničkih i digitalnih vještina.

Uključenost općina i gradova u pravednu tranziciju

Istaknuto je da lokalne i regionalne vlasti trebaju imati aktivnu ulogu u planiranju procesa tranzicije. Njihovo sudjelovanje je ključno za mobiliziranje relevantnih lokalnih i regionalnih dionika, komuniciranje procesa zajednicama te privlačenje i olakšavanje poslovnih prilika i ulaganja.

Preporuke

- + Uključivanje zajednice ključno je za uspješan proces tranzicije. Strategija za uključivanje dionika i mobiliziranje javnosti, zajedno s učinkovitom komunikacijskom strategijom, ključne su za isticanje prednosti procesa;
- + U suradnji s dionicima i građanima potrebno je razviti jasnu viziju pravedne tranzicije i učinkovito je prenijeti javnosti kako bi se spriječile političke devijacije;
- + Potrebni su fleksibilniji vremenski okviri u procesu planiranja pravedne tranzicije kako bi se povećala uključenost dionika;
- + Potrebno je pojednostaviti proceduru za korištenje sredstava iz JTF-a i učiniti ga kompatibilnijim s drugim izvorima financiranja. Korištenje novih shema i instrumenta financiranja mogli bi olakšati provedbu projekata;
- + Potrebno je prikupiti informacije, naučene lekcije i najbolje prakse iz regija bogatih ugljenom te koristiti platformu za širenje i razmjenu informacija s dionicima i građanima;
- + Kontinuirano praćenje procesa je neophodno u svrhu poboljšanja tranzicije.

“Posjet regiji Idu-Virumaa predstavio nam je nove alate, moguće aktivnosti te pružio novu perspektivu na proces pravedne tranzicije.”

Tatjana Puškarić,
Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

“Tranzicija [...] zahtijeva viziju budućnosti, aktivnu ulogu lokalnog društva i vlasti, ali i postizanje malih “pobjeda” koje će pokazati put.”

Kostarellas Ioannis,
Just Transition Institute Greece (JTIG),
Zapadna Makedonija

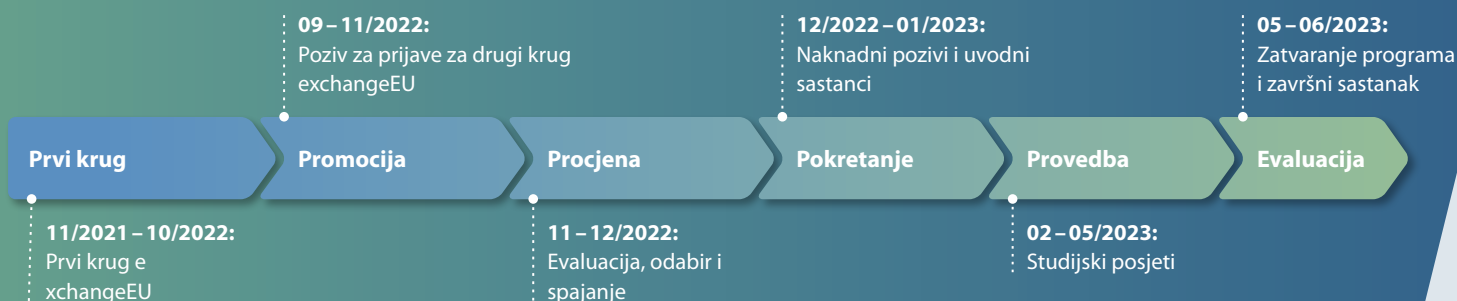
Naučene lekcije

- ✓ Regije dijele tranzicijske izazove i uče jedna od druge kroz umrežavanje. Međutim, pravedna tranzicija mora biti prilagođena okolnostima, prednostima i mogućnostima svake regije;
- ✓ Lokalni i regionalni akteri i građani moraju biti uključeni u razvoj i provedbu pravedne tranzicije. Vlasti igraju ključnu ulogu u uključivanju dionika i olakšavanju budućih ulaganja;
- ✓ Suradnja između industrije, malih i srednjih poduzeća i obrazovnih institucija je ključna. Potrebno je povećati dostupnost i kvalitetu programa kako bi se zadovoljili zahtjevi regionalnog tržišta, te zadržali i privukli mladi ljudi. Fokus je potrebno staviti na inovativne i kreativne industrije;
- ✓ Neophodno je ne samo stvoriti nova radna mjesta, već i poboljšati ukupnu atraktivnost regija i razviti odgovarajuću društvenu infrastrukturu.

Razvoj programa

exchangeEU se sastoji od dva kruga razmjene, koji su trajali od studenog 2021. do lipnja 2023. godine. Prvi krug je trajao od studenog 2021. do listopada 2022., a drugi je krug pokrenut u studenom 2022. godine. U svakom krugu, regije kandidati su sparene u skladu sa trenutnim stadijem procesa pravedne tranzicije i postup-

nog prestanka korištenja ugljena. Nakon toga, regije su blisko surađivale na razvoju studijskog posjeta jednoj od regija na temelju vlastitih potreba i tematskih interesa. Dodijeljeni voditelji razmjene su im pružali podršku tijekom cijelog procesa.

O exchangeEU programu

exchangeEU je program razmjene za regije bogate ugljenom, lignitom, tresetom i škriljcem (ugljen+) u tranziciji Europske unije (EU). Program je dio inicijative Coal Regions in Transition (CRiT), a provodi ga Europska komisija.

Prepoznajući potrebu za ubrzanjem pravedne energetske tranzicije s niskim udjelom ugljika u Europi, exchangeEU program olakšava suradnju i učenje među ugljen+ regijama EU-a kako bi se potaknula provedba strategija pravedne energetske tranzicije. Ključni cilj je podržati EU coal+ regije da dekarboniziraju svoje energetske sustave uz zaštitu radnika i zajednica kroz ekonomsku diverzifikaciju i tehnološke inovacije. Tijekom programa, regije sudionice razmjenjuju iskustva i rade zajedno na prevladavanju trenutnih izazova s kojima se suočavaju u procesu pravedne tranzicije. Kao takav, exchangeEU otvara put za izgradnju široke mreže praktičara.

Rezultati drugog kruga prijava

Za sudjelovanje je odabrano ukupno **17 coal+ regija** u tranziciji

Proces spajanja rezultirao je s **9 razmjena**, uključujući 5 parova regija i 4 trokuta regija

Regije koje sudjeluju predstavljaju ukupno **11 država članica EU**: Bugarska, Češka, Hrvatska, Estonija, Njemačka, Grčka, Mađarska, Poljska, Slovačka, Slovenija i Španjolska

Posjetite našu web stranicu

Posjetite web stranicu Just Transition Platform

Pretplatite se na naše obavijesti

Posjetite naše kanale društvenih medija

exchangeEU je dio Inicijative za [regije s ugljenom u tranziciji \(CRiT\)](#)

© Europska komisija, 2023. – Dopuštena je ponovna uporaba ovog dokumenta, pod uvjetom da je navedeno odgovarajuće priznanje i da su navedene sve promjene (Creative Commons Attribution 4.0 International licenca). Za bilo kakvu upotrebu reprodukcije elemenata koji nisu u vlasništvu EU-a, dopuštenje će možda trebati zatražiti izravno od dotičnih nositelja prava. Sve slike © Europske komisije, osim ako nije drugačije navedeno.